

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ  
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Λ. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΔ' ΚΥΚΛΟΣ

## 13ο Σεμινάριο

Η δέκατη τρίτη Συνάντηση του ΚΔ' Κύκλου των Σεμιναρίων ΙστορικοΦιλοσοφικού Λόγου θα γίνει την

Πεμπτη, 6 Ιουλίου στις 8.30 το βράδυ

Ο τίτλος του δέκατου τρίτου Σεμιναρίου θα είναι:

### **Ο Θάνατος της Ευρώπης: Η Συντριβή του Τεχνητού από το Φυσικό**

Ο γενικός τίτλος της ενιαίας θεματικής μας της περιόδου 2010 – 2011 (Κύκλοι ΚΓ' και ΚΔ') είναι:

Ελληνισμός και Νεωτερικότητα

Ή

Η Απόλυτη Αντίθεση του Πολιτισμού του Οντος

και του Πολιτισμού του Μη-Οντος  
Ερευνες στην Σχέση του Κλασσικού και του Γερμανικού Πνεύματος,  
στην Μοίρα της Ευρώπης και στον Λόγο του Κόσμου

\*\*\*

Από το δεύτερο ήμισυ του 18ου αιώνα αρχίζει η Ευρωπαϊκή παρακμή. Μακροί αιώνες γεωπολιτικής αστάθειας, θρησκευτικών βίαιων αντιπαραθέσεων και πολέμων, και ακατάληκτων μεγάλων συνδυασμών με δυσανάλογα μικρό αποτέλεσμα, έχουν εξαντλήσει τη «βουλευτική» ενέργεια του Ευρωπαϊκού Συστήματος. Λέω «βουλευτική» γιατί η Ευρωπαϊκή Ενέργεια δεν προέρχεται από τον δυναμισμό ενός φυσικού πεδίου αλλά από τη βεβιασμένη διέγερση ενός τεχνητού συστήματος, είναι αποτέλεσμα του βιασμού της φύσης από το χωριστό Υποκείμενο, και όχι έργο της δύναμης του Όντος.

Βιώνοντας την παρακμή της η Ευρώπη επιχειρεί από τότε μια τελευταία μακρόσυρτη προσπάθεια αναγέννησής της, προσπάθεια που κρατάει δύο περίπου αιώνες και βυθίζει τον κόσμο σε πελάγη πολιτιστικού αποσυντονισμού και ωκεανούς ανθρώπινου πόνου πρωτοφανείς στην ιστορία.

Το εγχείρημα αρχίζει με τη Γαλλική Επανάσταση εκ των Κάτω και την Πρωσική εκ των Άνω. Η ιδεολογική θεμελίωση της πρώτης είναι ο Γαλλικός Διαφωτισμός, ένα ρηχό ιστορικό φαινόμενο μίμησης του κλασσικού με όρους της Γαλλικής τεχνητότητας, ένας Λόγος περί Μεθόδου που επιχειρεί να μιμηθεί τον Λόγο του Όντος. Στην τέχνη ο κλασσικισμός εκφράζεται πιο στιβαρά (David) όταν η ελαφρά, αυλική τέχνη του Rococo αποτάσσεται με την πτώση του Ancien Régime, του παλαιού Καθεστώτος που εξέφραζε.

Η ιδεολογική βάση της Πρωσικής Επανάστασης από το άλλο μέρος είναι ο Νέος Γερμανικός Ανθρωπισμός, ο οποίος ξεκινάει ως ολοσχερής πνευματικός Κλασσικισμός, αλλά γρήγορα μεταπίπτει στο ιδιαίτατα Τευτονικό πολιτιστικό φαινόμενο που έχω περιγράψει ως ανικανοποίητο Έρωτα του Κλασσικού. Έτσι διαμορφώνεται ταυτόχρονα το πεδίο του χαρακτηριστικού Γερμανικού Διπόλου Κλασσικισμός - Ρομαντισμός. Όλες οι μεγάλες πνευματικές μορφές και πολιτιστικά φαινόμενα εντάσσονται σε κάποιο σημείο αυτού του πεδίου, εκφράζοντας μια ορισμένη «θέση» ή αναλογία ανάμιξης Κλασσικού και Ρομαντικού. Ο Beethoven ηχεί στη μουσική τη θεμελιώδη αρμονία ισορροπίας μεταξύ των δύο συνιστωσών. Το ίδιο ο Göthe στη λογοτεχνία. Και μάλλον ο Schelling στη Φιλοσοφία, με προσεχή εναρμονισμό αυτόν του Hegel. Ακόμη και στις κλασσικές σπουδές, που θεμελιώνονται σε νέα πια βάση νοηματοδοσίας της πραγματικότητας στη Γερμανία και άγονται ταχύτατα σε μέγιστη επιστημονική ακμή ολοκλήρωσης ως Altertumswissenschaft, δημιουργούνται γρήγορα τα χαρακτηριστικά αγεφύρωτα και ασύζευκτα δίπολα του Γερμανικού Πνεύματος, αναγκαία παρακολουθήματα του θεμελιώδους διχασμού εντός του που προκαλεί ο ανικανοποίητος Έρωτας του Κλασσικού. Ο σπουδαίος Böckh φαίνεται να ζυγοσταθμίζει και εδώ την κατάσταση εναρμόνιας ισορροπίας των διαφόρων διπόλων. Η Πρωσική επανάσταση, με στερεότερα ιδεολογικά θεμέλια, επρόκειτο να εξελιχθεί σε μακρά διάρκεια ως η εναγώνιος προσπάθεια της Ευρώπης να ανανεωθεί. Αντιθέτως η Γαλλική εξέπνευσε γρήγορα, στερούμενη επαρκούς πνευματικού υποβάθρου. Μετά περίοδο αστάθειας και θολότητας στον καθορισμό της ταυτότητάς της και στην εμπέδωση του κοινωνικοπολιτικού, κρατικού, οχήματός της, η Γαλλική Επανάσταση μετεξελίχθη στην Αυτοκρατορία, υπό την οποία οδηγήθηκε σε μια γιγαντιαία επιχείρηση βίαιης ολοκλήρωσης

και αναγέννησης της Ευρώπης. Η θεαματική προσπάθεια γρήγορα απέτυχε. Από το 1815 (από το Συνέδριο της Βιέννης και τη Νέα Τάξη Ισορροπίας Δυνάμεων = Ιερά Συμμαχία (!)) η Γαλλία δεν ξανάπαιξε αποφασιστικό ρόλο στην Ευρωπαϊκή Ιστορία. Έκτοτε είναι μονίμως μία «Δήθεν» και «Πρώην» Δύναμη με φαντασιώσεις μεγαλείου. (Τα ζούμε και σήμερα τα φαντάσματά της!).

Αντιθέτως για τη Γερμανία. Η Πρωσική κατάρρευση του 1807, προκάλεσε την Επανάσταση εκ των Άνω, η οποία έπιασε γερές ρίζες. Μετά την πνευματική εκτίναξη της Γερμανίας στο συνολικό πολιτιστικό στερέωμα κατά το πρώτο ήμισυ του 19ου αιώνα, ακολουθεί η πολιτικοστρατιωτική προβολή της σε κύριο παράγοντα του ιστορικού γίγνεσθαι στο δεύτερο μισό του. Ο ΓαλλοΠρωσικός πόλεμος (1870-1) ξεκαθαρίζει ποια είναι πλέον η ηγεμονική δύναμη στην Ευρώπη. Με ξεκάθαρο συμβολισμό, ιδρύεται στην Αίθουσα των Κατόπτρων στις Βερσαλλίες το Β' Γερμανικό Ράιχ και ο Βασιλέας της Πρωσίας Γουλιέλμος Ι ανακηρύσσεται Αυτοκράτωρ της Γερμανίας (18.1.1871). Το Νέο Κράτος υπό την καθοδήγηση του Bismarck υπεισέρχεται αμέσως σε Πολιτιστικό Αγώνα (τον περίφημο Kulturkampf, 1871-5) με την Καθολική Εκκλησία, ανανεώνοντας τη Μεσαιωνική Μέγιστη Διαμάχη μεταξύ Κοσμικής Εξουσίας (Γερμανός Αυτοκράτωρ) και Πνευματικής (Πάπας της Ρώμης). Το 1870 είχε προκηρυχθεί στην Α' Σύνοδο του Βατικανού το Δόγμα του Παπικού Αλάθητου. Ο Πάπας αυξάνει την πνευματική Ηγεμονία του εν μέσω της κατάρρευσης του Παπικού Κράτους υπό τις εξελίξεις του ΓαλλοΠρωσικού Πολέμου και της Ιταλικής Κοσμικής Ενοποίησης. Η αντίθεση Ευρωπαϊκού Βορρά και Νότου καλά κρατεί.

Η Πρωσική Ενοποίηση της Γερμανίας οδηγεί σε νέα προβολή ισχύος της Γερμανίας στην Ευρώπη. Η προσπάθεια Γερμανικής Ενοποίησης της Ευρώπης καταλήγει στους Δύο Παγκόσμιους Πολέμους του πρώτου ημίσεως του 20ου αιώνα. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος γίνεται υπό την ιδεολογία του Ναζισμού, μιας Νέας Γερμανικής Τάξης Πραγμάτων, όπου πάλι το Τευτονικό και το Κλασσικό συνδέονται και συγκρούονται κατά τον ανικανοποίητο Έρωτα του Κλασσικού στο Ρομαντικό, αποδεικνύοντας για μια ακόμη, πολλοστή, φορά το Νιτσεϊκό «επί ματαίω» του Γερμανισμού ως εγγενές, μεταφυσικά θεμελιωμένο, χαρακτηριστικό του.

Αυτό το τελευταίο «Επί Ματαίω» ήταν τρομακτικών διαστάσεων. Διερράγη ο πολιτιστικός υμένας και ανεδύθη ο ουσιώδης Βαρβαρισμός του Ευρωπαϊκού τεχνητού Συστήματος. Καμπάνες εσήμαναν το τέλος της Ευρωπαϊκής ΜεγαΦούσκας. Ο πολιτισμός στην Ευρώπη είναι επιδερμικός, όπως το κέλυφος μιας φούσκας. Έγινε με βασανισμό του Βόρειου Ανθρώπου, εκτός ζώνης πολιτισμού κειμένου, με την αναγκαστική σιδερένια πειθαρχία του σε ένα σύστημα τεχνητών κανόνων. Ο Ευρωπαϊκός «Πολιτισμός» είναι ένας τρόπος συμπεριφοράς που κρατάει το σχήμα της πολιτιστικής μορφής ενώ η ουσία του είναι και παραμένει άμορφη, δηλαδή θολή, δηλαδή βαρβαρική. Μάταια την θολότητα της άμορφης ύλης επιχειρεί να συγκαλύψει ο τεχνητός αυτοκαθορισμός. Μένει ένα προεξεχόντως βουλητικό, επομένως φαντασιακό, ψευδομόρφωμα. Ψευδομόρφωμα είναι κάθε αναντιστοιχία μορφής και ύλης, παντού δηλαδή εκεί όπου η Μορφή δεν είναι η Ουσία του Όντος, αλλά απλά το Σχήμα ενός Πράγματος του οποίου η ουσία είναι αταίριαστη, δυσαρμόνια, ασυμβίβαστη προς την μορφή του.

Η ουσία του Βαρβαρισμού είναι η Τεχνητότητα και του Πολιτισμού η Φυσικότητα. Γιατί στη φύση του όντος, έγκειται υπεσχημένη και οντολογικά προκαθωρισμένη η τελειότητά του. Ο βιασμός του φυσικού (δηλαδή η τεχνητότητα) οδηγεί σε παραμόρφωση ασχήμιας, δυσλειτουργία και Maelstrom ατέλειας και συνεχούς υποβάθμισης. Την βαρβαρική αυτήν πραγματικότητα εκφράζει αποκαλυπτικά, όπως είδαμε, η Προτεσταντική Μεταρρύθμιση: η

φύση του ανθρώπου είναι θεμελιακά διεστραμμένη και καταδικασμένη, όσο εξαρτάται από την ίδια, στην άβυσσο της απώλειας. Μόνο η αυθαίρετη θεία προεπιλογή σώζει. Δηλαδή, τίποτε δεν σώζει τον Ευρωπαίο άνθρωπο. Και δεν τον έσωσε, τώρα που το όν τον καταπίνει.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έμενε η Ρωσία ως διπλά ψευδομορφικός μεν φορέας του Ευρωπαϊκού (βίαιος εξευρωπαϊσμός της Ρωσίας από Μεγάλου Πέτρου ιδίως και εξής με τις γνωστές και αναμενόμενες ιστορικές παλινδρομήσεις, ενώ και η Ευρώπη είναι ένα πρώτου βαθμού ψευδομόρφωμα), αλλά ως γεωπολιτικός άξονας δυνητικής ολοκλήρωσής της Ευρώπης από το άλλο γεωγραφικό άκρο της. Αυτό κι αν ήταν ματαιότητα! Με τη νίκη των Συμμάχων κατά της Γερμανικής προβολής ανεδύθη η δυσαρμονία μεταξύ των Νικητών – όπως με την Ελληνική νίκη στους Περσικούς Πολέμους ενεργοποιήθηκε η αντιπαράθεση Αθηνών και Σπάρτης. Η Σοβιετική Ένωση μετά το 1930 είχε ενδυθεί τον γεωπολιτικό ρόλο της Τσαρικής Ρωσίας. Γρήγορα μετά το 1945 εξερράγη ο Γ' Παγκόσμιος Πόλεμος του 20ου αιώνα, μεταξύ Αμερικής και Σοβιετικής Ένωσης. Ήταν ψυχρός, με περιφερειακές θερμές αναφλέξεις, αλλά καθοριστικός όσο οιοσδήποτε άλλος πόλεμος στην Ιστορία. Έληξε με τη συντριπτική νίκη των ΗΠΑ, τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και την επανεμφάνιση μιας παλαιάς Ρωσίας, η οποία την ύπαρξή της οφείλει στην Αμερικανική συγκατάβαση και στην προς το παρόν επιθυμία της ηγεμονικής δύναμης για την ελάσσονα κάθε φορά γεωπολιτική αποσταθεροποίηση που είναι συμβατή με τον ηγεμονικό ρόλο της ίδιας. Στην Αμερικανική στρατηγική οφείλεται και η συνέχιση της ύπαρξης της Γερμανίας, όπως και η ενοποίησή της. Αλλά η Ρωσία παραμένει ασταθής, θολή και αδύναμη.

Από τη λήξη του Γ' Παγκοσμίου Πολέμου και την εγκαθίδρυση της Αμερικανικής Παγκόσμιας Ηγεμονίας, οι εξελίξεις είναι ραγδαίες και κοσμοϊστορικές.

Το βαθύτερο και ουσιαδέστερο είναι ότι για πρώτη φορά μετά την κατάρρευση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και την Ανάδυση της Τευτονικής Ευρώπης (αρχίζοντας με τον Καρλομάγνο και τη στέψη του ως Αυτοκράτορα από τον Πάπα τα Χριστούγεννα του 800 μ.Χ.), εγκαταλείπεται το Τεχνητό Μοντέλο οργάνωσης της ανθρώπινης ύπαρξης και μεταβαίνει η υφήλιος ολόκληρη πια στο σταθερό Φυσικό Σύστημα. Μαζί με την Ευρώπη συνετρίβη το εξωγενές Υποκείμενο, με τη «λογική» του οποίου δημιουργήθηκε και δομήθηκε η Ευρώπη, και η τάξη του όντος επανακαταφάσκεται στα ανθρώπινα πράγματα. Η Αμερική οικοδομήθηκε ως ένα φυσικό σύστημα που μεγαλούργησε από ορθή, σοφή πρόθεση και λόγω συγκυριών που ευόδωσαν τις προθέσεις. Αυτή η φυσικότητα την κάνει πιο κλασσική, ακόμη και εκεί που δεν είναι κλασσική από σχέδιο και πρόθεση και σοφία. Όσο η «κλασσική» λογική των Ιδρυτικών Πατέρων της Αμερικανικής Δημοκρατίας (Founding Fathers) είναι η κυρίαρχη, ζωντανή πραγματικότητα της Αμερικής, δεν έχει να φοβηθεί τίποτε απολύτως. Θα φέρει το Άνυσμα της Ιστορίας. Και τη λογική εκείνη την ακούμε ιδιαίτερα ηχηρή και σαφή στις ημέρες μας, όπως π.χ. στο Mount Vernon Statement της 17 Φεβρουαρίου 2010. Πολύ περισσότερο την παρατηρούμε στις πράξεις και τα έργα της Αμερικής στο εσωτερικό και το εξωτερικό της. Πράξεις και έργα που στις μεγάλες τους και καθοριστικές γραμμές δεν εξαρτώνται από τις τυχόν αστοχίες ελασσόνων Προέδρων.

\* \* \*

Αυτή την Πέμπτη θα μελετήσουμε το τέρμα του μακραίωνος Ευρωπαϊκού Εγχειρήματος στις μέρες μας. Πώς δηλαδή το Φυσικό απορρόφησε την Ανωμαλία του Τεχνητού. Και θα θαυμάσουμε την «Πονηρία» του Λόγου του Όντος για την οποία σας έχω μιλήσει. Ότι δηλαδή ο Λόγος του Όντος χρησιμοποίησε τα ίδια τα πλεονεκτήματα του Λόγου της Μεθόδου για να εξαφανίσει το Υποκείμενο και την τεχνητότητά του. Ειδικότερα, και σε

αυτό το νοηματικό πλαίσιο, θα ερευνήσουμε τη φύση και τον ρόλο της Σύγχρονης Επιστήμης και Τεχνολογίας. Με τα φαινόμενα οργανωτικά πλεονεκτήματα του τεχνητού επιδεινώθηκαν τα προφανή πολιτιστικά μειονεκτήματά του. Όπως είναι το πνευματικό σαράκι που κατατρώει τα έγκατα της ύπαρξης του νεώτερου ανθρώπου και σαπίζει αυτή την ίδια την ψυχή του: εννοώ το αναγκαίο συνεπακόλουθο της εξωγένεσης του Υποκειμένου εκτός του Όντος, δηλαδή τον Υποκειμενισμό, τον Σχετικισμό, τον Μηδενισμό. Την ιδεολογική Ευρωπαϊκή Νόσο, με άλλα λόγια.

Μεταξύ Μεθοδικής Οργανωτικότητας (ηυξημένης θεωρητικά αποτελεσματικότητας ως απερίσπαστης από φυσικούς «καταναγκασμούς», όπως προφασίζεται το αποτετμημένο του Όντος και των Διδύμων του Όντος Υποκείμενο) και Πνευματικού Κενού (που μάταια προχειρίζεται σε απόλυτη ελευθερία αυτοπροσδιορισμού ουσίας και αυτοδέσμευσης, ανεξάρτητης, πάλι, από φυσικούς «περιορισμούς») απομονώνεται η Νεωτερική Ψυχή στη Νύχτα της Παραφροσύνης της, χωρίς Απολλώνειο Φως Κάλλους, χωρίς Διονυσιακό οργασμό σκοτεινής Έκστασης και Μέλανος Φωτός, και χωρίς Χθόνια ρίζα για το παμφαές άνθος και τον δυναμερή καρπό. Θα παρακολουθήσουμε με Λουκρήτεια ηδονή αυτή την καταβύθισή της στον βόρβορο του ιστορικού Άδη, αναπνέοντας ήδη ελευθερότερα και προσδοκώντας τα μείζονα εκ των μειζόνων.

Την καινούρια αυγή των επερχομένων θα εξιχνιάσουμε με «γέλιο και σκληρότητα» στο ακτοτελεύτιο σεμινάριο μας την επόμενη εβδομάδα. Έτσι θα κλείσει η εφετινή μας Οδύσσεια από το Είναι του Παρμενίδη στο Γίγνεσθαι του Μέλλοντος, μέσα στην κοσμική μήτρα όπου εννύχιο συλλαμβάνεται το απαστράπτων φώς του δημιουργικού αστεροβλήτα κεραυνού.

.

\*\*\*

Οι συναντήσεις των Σεμιναρίων γίνονται στην Αίθουσα Διαλέξεων του Μεγάλου Λόγου και Τέχνης, Πλατεία Γεωργίου Α', 2ος όροφος.

Μετά την ομιλία ακολουθεί διεξοδική, ανοικτή συζήτηση.

Η εισοδος είναι ελεύθερη.

\*\*\*